

ПОДАЦИ О БРОЈУ ТЕГЛЕЋЕ СТОКЕ У ХЕРЦЕГНОВСКОЈ ОПШТИНИ 1704. И 1809. ГОДИНЕ

У Архиву Херцег-Новог у архивском фонду Француске владавине наишли смо на попис теглеће марве у херцегновској општини извршен 1809. године.¹ Вјерујући да овај попис пружа један од елемената привредног живота овога краја, на почетку XIX вијека, доносимо га у цјелости.

Да би овом показатељу дали већи значај, дајемо податке о истој врсти марве односно коњима за херцегновски крај из 1704. године.²

Попис из 1809. године писан је италијанским језиком, а у наслову стоји: „Nota degli animamli da soma che esistono in cadauna Villa del Teritorio del Castel Nuovo“.

Слиједи попис:

У селу Мојдежу

Јоко Раковић	један коњ	Глиго Поробић	један коњ
Јоко Симов	један коњ	Јефто Поробић	један коњ
Јоко Брајовић	један коњ	Тодор Поробић	један коњ
Лесо Вујовић	двје муле	Остоја Дјевеница	један коњ
Глиго Вујовић	двје муле	Удовица Миловић	један коњ
Јоко Режић	један коњ	Мило Андрић	двје муле

У селу Намено

Томо Мандић	један коњ	Данило Рајовић	један коњ
Илија Мандић	један коњ	Тодор Бакоч	један коњ
Станиша Стиепчић	један коњ	Гаврило Себеро (?)	један коњ

Пок. Јован Стиепчић	један коњ	Јован Стиепанов	један коњ
---------------------	-----------	-----------------	-----------

У селу Нути

Лесо Сустић	двије муле	Јово Ожеговић	двије муле
Симо		Михо Марић	један коњ
Шиљеговић	један коњ	Лесо Марић	један коњ
Судија Лука		Андрија Перушковић	један коњ
Чуквас	један коњ	Марко Песторић	једна мула
Јово Вујачић	једна мула	Јоко Јелић	двије муле
Перо Вуксан	један коњ	Томо Гаврило	једна мула
Ђуро Краљевић	један коњ		
Илија Накиченовић	један коњ		

У селу Кумбор

Остоја Ђиловић	једна мула	Саво Зубац	једна мула
Андрија Вуиновић	једна мула	Кап. Васо Ђураковић	један коњ
Петар Петрови	једна мула		

У селу Сасовићима

Јово Бијеловић	један коњ	Симо Милишић	једна мула
Саво Петровић	један коњ		

У селу Топла

Митар		Никола	
Лумбардић	један коњ	Шупјаглав	један коњ
Лазар Косић	један коњ	Марко Шаренац	један коњ

У селу Сушћепану и Требесину

Кнез Сава Пантовић	један коњ	Крсто Сладовић	један коњ
Митар Јелевић	један коњ	Јован Видаковић	један коњ
Сава Костадиновић	један коњ	Алекسانдро Вуковић	један коњ
Костадин Видаковић	један коњ		

У селу Баошић

Павле Петров Црногорчевић	једна мула	Вуко Матов Циетков	једна мула
Крсто Црногор- чевић	једна мула	Крсто Томов Циетков	једна мула
Петар Црногор- чевић	једна мула	Ђиурно Шустаћ	једна мула
Томо Црногор- чевић	једна мула	Алексије Ђуров	једна мула
Матко Црногор- чевић	једна мула	Лука Црногор- чевић	једна мула

У селу Крушевицама³

Крсто Иванов	једна мула	Лесо Зубза	двје муле
Игњо Томов	један коњ	Трипо Митров	једна мула
Томо Јова	једна мула	Танаско Секуло- вић	једна мула
Томо Стиепов	једна мула	Крсто Секуловић	једна мула
Крсто Стојков	једна мула	Перо Таузовић	једна мула
Нико Марков	једна мула	Љукета Усовић	једна мула

У селу Поди

Јово Вукадиновић	један коњ	Саво Павковић	један коњ
Ђуро Радановић	један коњ	Глигор Гопчевић	један коњ
Јован Трипковић	два коња	Богдан Лакетић	један коњ
Михо Квекић	један коњ	Илија Парапан	један коњ

У селу Жлијеби

Филип Деспинић	један коњ	Никола Синдис	један коњ
Ђуро Ђуровић	један коњ	Митар Вукасовић	један коњ

У селу Мокрине

Симо Гојковић	један коњ	Андрија Рада- новић	један коњ
Никола Гојковић	један коњ	Марко Бијелић	један коњ
Јоко Гојковић	један коњ	Вас Пантов	једна мула
Матко Драсковић	један коњ	Симо Терзић	једна мула

У селу Ратишевини

Митар Пељи- уровић	један коњ	Ђуро Кузмана	
Михаило Пељи- уровић	један коњ	Савићиевић	један коњ
Поп Јефто		Јово Шумар	један коњ
Сабљичић	један коњ	Марко Шумар	један коњ
		Петар Басановић	један коњ

У селу Бијела

Поп Симо Зло- ковић	један коњ	Перо Јовов	
Јаков Томанов		Вукови	један коњ
Балабуси	један коњ	Мато Божов	
Крсто Вуковић	један коњ	Павловић	један коњ
Перо Томов		Митар Ђиновић	један коњ
Вуковић	један коњ	Бошко Желалић	један коњ
Митар Желалић	један коњ	Саво Вуковић	један коњ
Мио Желалић	један коњ	Нико Шеровић	један коњ
Вуко Желалић	један коњ	Крсто Вуковић	један коњ
Нико Желалић	један коњ	Јоко Балабусић	један коњ
Томо Шеровић	један коњ	Милош	
Симо Поповић	један коњ	Балабушић	један коњ
Васо Поповић	један коњ	Вуко Станков	један коњ
Арсен Поповић	један коњ	Јоко Васов	један коњ
Богдан Радовић	један коњ	Андрија Злоковић	један коњ
Лазо Кнежевић	један коњ	Јоко Маловић	један коњ
Јово Кнежевић	један коњ	Саво Злоковић	један коњ
Тодор Кнежевић	један коњ	Поп Васо	
		Злоковић	једна мула

Из напријед наведеног пописа сазнајемо да је у селу Мојдежу било 10 коња и 4 мазге, у Камену 8 коња, у Кутима 8 коња и 9 мазги, у Кумбору 4 мазге и 1 коњ, у Сасовићима 2 коња и 1 мазга, у Топлој 5 коња, у Сушћепану и Требесину 7 коња, у Баошићима 10 мазги, у Крушевици (Бјелске) 1 коњ и 12 мазги, у Подима 9 коња, у Жлијебима 4 коња, у Мокринама 6 коња и 2 мазге, у Ратишевини 7 коња и у Бијелој 30 коња и 1 мазга. Укупно је 1809. године у херцеговском крају било 98 коња и 43 мазге, укупно 141 гла.

Упоређења ради изнећемо и податке о броју коња из 1704. године, на основу катастика херцеговског краја.² Катастик из ове године ни-

је у правом смислу само катастар, јер је поред земље и зграда у њега уписан и број чланова породице, као и број стоне. Из овог катастика извукли смо податке по селима за број стоне, која је у попису сврстана у двије категорије: крупна и ситна стока.

Посебно је извршен попис коња, који су сврстани у двије категорије: јахаћи и товарни.

Пописом 1704. године обухваћена су иста насеља као и 1809. године, сем што у овај други није унесено насеље Ђеновићи.

Јахаћих коња у херцеговском крају је 1704. године био 21, а товарних 43. Било је насеља, као: Мокрине, Сушћепан, Камено, Жлијеби, Казимир, Мељине, Репаји и Јошица,³ која нијесу имала ни једног јахаћег коња. Исто тако ни једног товарног коња нијесу имала села: Жлијеби, Ратишевина, Сушћепан, Требесин, Репаје и Јошица. Значи, било је села која нијесу имала ни једног коња, ни јахаћег ни товарног, а то су: Жлијеби, Сушћепан, Мељине, Репаје и Јошица.

Упоређења ради наведимо и податак да је у овом крају 1704. године пописано 1.235 грла крупне и 3.037 грла ситне стоне.

За исту годину, ради боље илустрације, узмемо неколико најнасељенијих села која су била удаљена од града један до два сата хода, а то су Поди са 325 житеља који су посједовали некретнине и 6 јахаћих и 1 товарног коња, Мокрине са 336 житеља и 4 товарна коња, Мојдеж са 312 житеља и 1 јахаћим и 2 товарна коња и Нути са 472 житеља и 2 јахаћа и 10 товарних коња, из чега произлази да су 1.445 житеља ових села имали 26 коња, или на 55 становника долазио је 1 коњ.

Напоменимо да је коњ 1704. и 1809. године био у овом крају, узимајући у обзир приобална насеља, једино превозно средство за људе и терет, онда видимо да је човјек тога времена и краја комуницирао скоро искључиво пјешке, а терет преносио на својим плећима.⁴

У катастику 1704. године уписано је 3.600 житеља, али с обзиром на то да у њему нијесу уписани они становници који нијесу посједовали некретнине узмемо као приближан број 5.000 становника.⁵ Ако су 1804. године на истој територији живјела 8.943 становника, претпоставимо да их је приближно толико било и 1809. године.

Узмемо ли у обзир број становника и број теглеће марве у херцеговском крају у размаку од једног вијека, а на основу докумената овдје репрезентованих долазимо до закључка да је 1704. године на 81 становника долазио један коњ⁶ а вијек касније, или тачније 1809. године, на 63 становника. Узимајући у обзир само овај показатељ о економском стању овог краја и датог времена, видимо да за један вијек није дошло до знатног економског напретка с обзиром да почетак XVIII вијека карактерише вријеме тек досељених и оних који су се досељавали из залеђа, те највећи број становника требало је тек да нађе себи мјесто „под новим небом“.

НАПОМЕНЕ

- 1 Архив Херцег-Новог, архивски фонд Француска владавина фас. 10, док 393–395.
- 2 Г. Станојевић, „Катастри Херцег-Новог и Рисна 1704. године“, Споменик САН ССХХV, Београд 1983.
- 3 Назимир је дио Сасовића и обухваћен је у попису 1809. г. под Сасовиће; Мељине или није имало коња или је сврстано у Роде, а Репаји и Јошица су мања насеља која су сигурно, уколико су имали коња увршћени у попис Бијеле. (На пример, Репаји су 1704. имали 10 житеља, а Јошице 52.)
- 4 Вјероватно, јер не знамо од када је у овом крају коришћен магарац, да је знатан дио терета падао на његова плећа, али нијесмо наишли ни на један попис тих животиња. Како је коњ служио за потребе војске, то је вјероватно попис коња чешће пута и вршен за потребе војске млетачке или француске, оне која је у датом времену господарила овим крајем.
- 5 П. Шеровић, „Стара Топалска општина у Боки Которској 1718–1797“, Историјски записи, Титоград 1957, 201, каже да је 1739. г. било 5.228 становника.
- 6 Ако узмемо 5.000 становника, а ако узмемо према катастрику 3.600, онда би на 56 становника долазио један коњ.